

DE AANSLAG

Het Sint-Arnolduspark in Tiegem, 6 ha groot, is sinds enkele jaren eigendom van de gemeente Anzegem. Het park heeft een ruim 500 jaar lange, boeiende voorgeschiedenis. De devotie voor de heilige Arnoldus, de bedevaarten, merkwaardige bouwsels zoals de kaarsengrot en de openluchtpreekstoel (in betonrustiek), bekende bewoners van Tiegemberg uit de artistieke en literaire wereld, de motocrossen, het speelplein,... Maar het is ook en vooral een restant van het historische Holdenbroekbos, met een voor Vlaanderen zeldzaam rijke flora in verschillende bostypes op een reliëfrijke bodem.

↑ Aanplakaffiches, nota bene van de gemeente zelf

↓ Nog levende ontwortelde boom, een volwaardig deel van de bosgemeenschap, moest er ook aan geloven

© Erik Cooman

NATUURLIJK ERFGOED

Twee bosgedeelten van het park zijn sinds 1994 afgesloten. Dat gebeurde toen in opperbeste samenwerking met de toenmalige Milieu- en Natuurraad en milieudienst van de gemeente. Zo kreeg de biodiversiteit, die nog altijd kreunde onder de gevolgen van de desastreuze motocrossen (tot 1976) en de blijvende constante betreding en verstoring, kansen om zich te herstellen. Door de jaren heen – dat vraagt nu eenmaal tijd – was er stilaan weer volop leven in de bodem gekomen. De biodiversiteit werd weer groter, kwetsbare soorten handhaafden zich, de vegetaties wilde hyacint en bosanemoon breidden zich uit tot bodembedekkende tapijten. Takkenwallen en dood hout reanimeerden insecten- en vogellevens.

Helaas, zovele jaren later, in januari dit jaar, vernietigde een intensieve bosexploitatie in opdracht van diezelfde gemeente Anzegem grotendeels dit herstel. De omheining die de paden en het bos scheidde, werd verwijderd zodat zware machines (hakselaar, containers, tractoren, bosfrees) konden oprijden. Doorheen het bos werden ruimingspistes gebaad, met nauwelijks te herstellen sleepschade aan reliëf en bodem tot gevolg. Bomen werden geveld: omgevallen en scheef hangende, dode en nog levende. Het stamhout werd afgevoerd, het kruinhout gehakseld en gedeeltelijk ter plaatse verspreid.

Waar tot dan toe educatieve borden pleitten voor takkenwallen en dood hout als refugium voor egeltjes, waar affiches hingen aan bomen om de voorjaarsflora te beschermen tegen vertrappling, vonden we aangestampte aarde en sporen van rupsbanden of uit de grond gekatapulteerde bollen van wilde hyacint. Het gaat om meer dan die coryfeeën met grote aaibaarheid. Als je nu dit tijdschrift leest, zal je in het park best nog hyacinten en anemonen aantreffen, maar veel meer versnipperd, in een gecompacteerd of samengedrukte bodem. Terug naar af. Wat het nog penibeler maakt is dat dit bos een heel rijke oudbosflora herbergt, met zeldzame soorten. Hoe zal het vergaan met muskuskruid of de zeldzame grassen, om het nog niet te hebben over de stinzenplanten, symbolen van eeuwenoud samengaan tussen park en oud bos. We halen hier zwartblauwe rapunzel als voorbeeld aan. Waar we nog vorig jaar kleine maar vitale vegetaties aantroffen, was voor de doorgang van de machines een strook van twee meter geschraapt en/of gefreesd. Het uitzicht van de bodem gaf alvast in de maand februari weinig hoop.

VOGELVRIJ VERKLAARD

De gemeente heeft erkend de opdracht te hebben gegeven aan een bedrijf. Burgemeester Devogelaere verdedigt zijn beslissing, met als motivatie dat hij niet anders kon dan ingrijpen, dat de mensen klaagden dat er al dat geld was uitgegeven om het park te kopen, maar dat het niet werd onderhouden, dat er klachten waren van omwonenden over bruine ratten in de takkenwallen. Dirk Draulans, wetenschapsjournalist, schreef er een verontwaardigd artikel over voor Knack. Over die ratten zegt hij het volgende: "Mag ik de burgemeester er als bioloog op wijzen dat ratten

alomtegenwoordig zijn in ons landschap? En dat er meer ratten zitten in en rond tuinhokken, kippenhokken, hondenhokken en ander menselijk gehok dan in een natuurlijk bosje. In zijn visie van properheid zouden die hokken dus allemaal moeten worden opgekuist.”

Voor de burgemeester waren die bosjes maar een vuile bedoening. De eeuwige riedel: het moet proper zijn, het moet “gelekt” liggen. Hij beweert dat veruit de meeste Anzegemnaren achter hem staan. Er zijn inderdaad burgers die ook zeer te spreken zijn over hyacinten, maar dan zonder al die andere minder leuke soorten. Een “Keukenhof”-effect waar de uitverkoren soort, de tulp in dat geval, in volle glorie kan pronken. Alles wat het zicht belemmert, moet weg. Overhellende bomen en struikgewas zijn daarbij ook stoorzenders. Dit is natuur reduceren tot enkele gewenste soorten; de overige moeten worden verwijderd. Grondig. Misschien toch even aangeven dat het uitgerekend

de grote brandnetel is, per definitie de minst aabare, die leven biedt aan enkele van onze fraaiste dagvlinders zoals atalanta en dagpauwoog. Mogen we hopen dat zelfs eigenaars van de saaiste tuinen toch verblijd zijn als die vlinders even in hun tuin rondfladderen?

De burgemeester blijft achter zijn beslissing staan. Het enige wat hij toegeeft, is dat hij er vooraf Natuurpunt over had moeten inlichten. Dat klinkt meer als kennisgeving dan als overleg. Temeer daar blijkbaar niemand anders op de gemeente op de hoogte was van die plannen.

EN VERDER?

Het Natuurdecreet, de regelgeving over natuurbehoud in Vlaanderen, heeft als voornaamste principes het stand-still beginsel en de zorgplicht. Je moet je daaraan houden. Als je dat overtreedt, ben je strafbaar.↓

↑ Hyacintenbolletjes met beginnend
lis die aan de oppervlakte liggen

↓ Verse rupsbandensporen
in het bos
© Nik Dooms.

De Vlaamse overheid (Natuurinspectie) stelde in deze zaak een PV op, en Natuurpunt Beheer stelde zich burgerlijke partij. Bij het indienen van het artikel was er nog geen uitspraak. Naast compensaties voor de vernietigde natuur moet alle inspanning gaan naar het herstel. Twee bewarende maatregelen dringen zich op in dit voorjaar:

- Het opnieuw aanbrengen en degelijk herstellen van de weggehaalde afsluiting als geleiding langs de paden. Hierdoor krijgt de nog aanwezige natuur ademruimte voor een begin van herstel, en kan ook het bodem- en dierenleven weer langzaam op gang komen.
- Het zorgvuldig opvolgen en monitoren: de toestand en evolutie van de bodem, welke soorten en/of vegetaties hebben het gehaald, welke niet? Het gaat, zoals al aangegeven, niet alleen om wilde hyacint en bosanemoon, maar over een plantengemeenschap van ruim 20 oudbossoorten van dat bostype. Ook aandacht voor eventuele spontane verjonging van bomen en struiken met plaatselijk genetisch materiaal. Zijn er nog "moederbomen"?

Wat is de toekomstvisie van de gemeente op het vlak van natuur in het Arnolduspark? Die vraag stelt Natuurpunt zich begrijpelijkerwijs met grote bezorgdheid. Waar wil de gemeente met het bosgedeelte van het park naar toe? Wat met de inspraak van de burger en de natuursector?

↓ Affiche van de gemeente zelf waarin ze oproept respect te hebben voor die prachtige hyacinten © Nik Dooms

VOOR WANNEER DE VERANDERING TEN GOEDE?

De kijk op natuur die niet verder reikt dan: "Is het bruikbaar, kan ik het exploiteren?" Voor wie natuur niet meer kan zijn dan gemillimeterde gazons, gekandelaarde bomen en steriele bloemenborders. En die al de rest niet aanvaardt, die natuur associeert met gevaarlijk, ambetant en vies, die visie is totaal achterhaald. Het gaat hier niet alleen over het mogelijk "verlies van enkele plantjes". De biodiversiteit is er al slecht genoeg aan toe door de milieuproblemen (stikstof, etc.) en de klimaatverstoring (verdroging, etc.). Dit moest er echt niet meer bij. Wat lokaal gebeurt, gebeurt ook mondiaal. Dezelfde ingrepen, dezelfde mechanismen: vernietiging van biodiversiteit en ontbossing. Het Amazonewoud is daarbij trieste blikvanger. Lokale stammen zetten zich moedig in voor het behoud ervan. Want, er is ook daar het groeiend besef dat dit niet verder kan, dat ecosystemen en biodiversiteit een vitale rol spelen voor onze gezondheid en de beleving en het welbevinden in het algemeen. Voor het leven op aarde kunnen we niet zonder. We kunnen alleen maar hartsgrondig hopen, en ons blijven inzetten, niet alleen voor die geteisterde bosjes in Tiegem, maar ook voor wie het nog altijd niet heeft begrepen. Wij blijven erin geloven dat goede dialoog over natuur met de gemeente moet mogelijk zijn.

